

รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษา

ในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ
ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1*

MORAL AND ETHICAL PROMOTION MODEL FOR ELEMENTARY SCHOOL
STUDENTS IN MUANG NONGKHAI DISTRICT WITH BUDDHIST METHOD
SCHOOL PROJECT OF NONGKHAI PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE OFFICE AREA 1

กจินิกา เชื้อคำฮอด

Kitnika Chueakhamhod

โรงเรียนโพสสว่างป่าตองวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

Ponsawangpatongwittaya school, Muang District, Nong Khai Province, Thailand.

E-mail: kitnikachueakhamhod@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 2) เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ประชากรในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายในอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ คือ 1) โรงเรียนคำยบหวานโพตาววิทยา 2) โรงเรียนอนุบาลอรุณรังสี 3) โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 14 และ 4) โรงเรียนอนุบาลหนองคาย รวมจำนวน 268 คน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านกายภาพ ด้านพฤติกรรมนักเรียน ด้านกิจกรรมประจำวันพระ ด้านส่งเสริมวิถีพุทธ และด้านการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบระดับรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า นักเรียนที่มีเพศแตกต่างกัน นักเรียนที่มีอายุ

*Received: 23 April 2022; Revised: 28 April 2022; Accepted: 29 April 2022

แตกต่างกัน และนักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนแตกต่างกัน มีความเห็นต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ: รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม, โรงเรียนวิถีพุทธ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study a model of moral and ethical promotion for elementary school students in Mueang Nongkhai District with the Buddhist method school project, 2) to compare the model of moral and ethical promotion for primary school students in Mueang Nongkhai District. with the Buddhist method school project of the Office of Nongkhai Primary Educational Service Area 1. This is a quantitative research by using questionnaires as a tool to collect data. The study population consisted of upper primary school students in Mueang Nongkhai District, Nongkhai Province consisted of 4 schools, namely 1) Khai Bok Wan Phon Tan Witthaya School 2) Arun Rangsi Kindergarten 3) Rajaprajanukroh 14 School and 4) Nongkhai Kindergarten, totaling 268 students.

The results showed that model of moral and ethical promotion for elementary school students in Mueang Nongkhai District with the Buddhist school project of Nongkhai Primary Educational Service Office Area 1 as a whole was at a high level. The mean was 4.40. Once considering each aspect, it was found that the physical aspect, the student behavior aspect, the daily activities of Buddhist holy day aspect, promotion of Buddhist way aspect, and teaching aspect at a high level in all aspects. The results of the comparison of the model level of moral and ethical promotion for elementary school students in Mueang Nongkhai District with the Buddhist method school project of the Nongkhai Primary Educational Service Area 1 was found that students with different genders, different ages and different grade levels, as an overall, was no difference in opinion on the moral and ethical promotion model for primary school students in Mueang Nongkhai District with the Buddhist school project of Nongkhai Primary Educational Service Office Area 1 which rejects the hypothesis.

Keywords: Moral and Ethical Promotion Model, Buddhist Method School

บทนำ

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 เป็นต้นมา กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงปัญหาจริยธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมไทย จึงได้เกิดความตื่นตัวในเรื่องนี้และวางลำดับความสำคัญของจริยธรรมไว้เป็นอันดับสูงสุด ได้จัดทำหลักการและกำหนดวิธีการสอนจริยศึกษาสำหรับใช้สอนนักเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงนักศึกษา และประชาชน คณะกรรมการชุดนี้ได้กำหนดหลักการจัดจริยศึกษาไว้ 4 ประการ คือ 1) พัฒนาจริยศึกษาทั้งระบบ คือ ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา 2) ในการดำเนินการจะต้องยึดหลักการป้องกันดีกว่าการแก้ไข 3) จะต้องมีการห้ามควบคู่กับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม 4) เมื่อมีการอบรมสั่งสอนอย่างใด ทั้งผู้เรียนและผู้สอนจะต้องปฏิบัติและดำรงชีวิตอย่างนั้นอย่างจริงจัง และสืบเนื่องกันไป มิให้ทำบ้างหยุดบ้าง (สนธิ สายธนู และคณะ, 2549)

ตามความมุ่งหมายและหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กล่าวว่าไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งจะเห็นได้ว่า มีความสอดคล้องกับเป้าหมายโดยแท้ของพุทธธรรมอยู่แล้วให้มีความชัดเจนขึ้น โดยผ่านการดำเนินงานของโรงเรียนวิถิพุทธ อันจะเป็นตัวอย่างที่จะขยายผลสู่การพัฒนาในโรงเรียนอื่น ๆ ในวงกว้างต่อไป ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของประเทศไทย โดยเริ่มจากกระแสการปฏิรูปการศึกษา ที่ได้รับความร่วมมือทั้งในภาครัฐและเอกชน ปรับระบบการเรียนการสอนให้มีความหลากหลาย เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

จากความสำคัญดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้นำความเห็นของที่ประชุมมาหารือต่ออีกหลายครั้ง อีกทั้ง ดร.สิริกร มณีรินทร์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการและคณะได้ไปกราบขอคำแนะนำเรื่องการจัดโรงเรียนวิถิพุทธจากพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) วัดญาณเวศกวัน เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546 นอกจากนั้น ยังมีข้าราชการระดับสูง ได้ไปกราบขอคำแนะนำในเรื่องเดียวกันนี้จากพระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รวมทั้งนิมนต์ท่านมาให้อธิคิดในการประชุมระดมความคิดครั้งแรก ในวันที่ 25 – 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546 เป็นการประชุมหารือเรื่องโรงเรียนวิถิพุทธเป็นครั้งแรก มีพระภิกษุและฆราวาส ผู้ทรงคุณวุฒิมาร่วมประชุม ประมาณ 30 รูป/คน ได้ข้อสรุปเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสำคัญของการจัดโรงเรียนวิถิพุทธ และในวันที่ 1-4 เมษายน พ.ศ. 2546 เป็นการประชุมหารือครั้งที่ 2 มีพระภิกษุและฆราวาสร่วมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิมาร่วมกำหนดแนวทางการดำเนินการต่อจากหลักการที่ได้ข้อสรุปไว้แล้วประมาณ 50 รูป/คน จากการประชุมใหญ่ 2 ครั้ง ทำให้ได้ข้อสรุปโรงเรียนวิถิพุทธในเรื่องสำคัญคือ กรอบความคิดแบบโรงเรียนวิถิพุทธ และแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ กระทรวงศึกษาธิการจึงมีแนวคิดที่จะส่งเสริมให้สถานศึกษานำระบบของพุทธธรรมมาประยุกต์กับระบบการเรียนการสอนในสถานศึกษาปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กำหนดให้คุณสมบัติของการเป็นคนดี เก่ง มีความสุขอย่างแท้จริง (คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

ดังนั้น การเสริมสร้างคุณธรรม ความตระหนักสำนึกในค่านิยมและวิถีประชาธิปไตย ความสมานฉันท์และสันติวิธีเพื่อนำมาซึ่งสันติสุข จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน ส่งผลให้กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดทิศทางการปฏิรูปการศึกษาไทย ในปี พ.ศ. 2550 โดยเน้นนโยบาย “คุณธรรมนำความรู้” ในการจัดการศึกษา เพื่อมุ่งสร้างความตระหนัก สำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ และเชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว สถาบันทางศาสนา และสถาบันทางการศึกษาที่เรียกว่า บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548)

วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวไทย ได้รับการกล่อมเกลามาจากคำสอนของพระพุทธศาสนาตั้งแต่วัยแรกของประวัติศาสตร์ชาติไทย จนกล่าวได้ว่า วิถีพุทธคือวิถีวัฒนธรรมของชาวไทยส่วนใหญ่ จนมีความเป็นเอกลักษณ์ที่ทั่วโลกตระหนักและให้การยอมรับ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) พุทธธรรมหรือพุทธศาสน์เป็นองค์ความรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้ศึกษาเข้าใจธรรมชาติของโลกและชีวิตที่แท้จริง และฝึกฝนให้ผู้ศึกษาสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ตั้งแต่ระดับการดำเนินชีวิตประจำวันของคนทั่วไปคือ การกิน อยู่ ดู ฟัง จนถึงระดับการดำเนินชีวิตของนักบวชผู้มุ่งมีชีวิตที่บริสุทธิ์ในทุกระดับ ยังผลผู้ศึกษาเองมีความสุข ช่วยให้ผู้สังคมมีความสุข (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2546)

การได้นำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาร่วมปฏิรูปทางการศึกษาดังนั้น นับเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่งในยุคสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะยุคการค้าระหว่างประเทศ เป็นยุคประชาคมอาเซียน โดยการนำเอากระบวนการศึกษา 3 ประการเรียกว่า ไตรสิกขา คือ อธิศีลสิกขา อธิจิตสิกขา และ อธิปัญญาสิกขา ที่เรียนสั้น ๆ ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจหลักของพระพุทธศาสนา หรือตามมรรคมีองค์แปดประการ ในหลักอริยสัจ 4 ซึ่งถือได้ว่าเป็นวิถีทางและวิถีชีวิตของชาวไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 มีขอบเขตในการรับผิดชอบโรงเรียนในสังกัดใน 6 อำเภอ ของจังหวัดหนองคาย ได้แก่ อำเภอเมืองหนองคาย อำเภอท่าบ่อ อำเภอศรีเชียงใหม่ อำเภอสังคม อำเภอสระใคร อำเภอโพธิ์ตาก ซึ่งได้ประกาศเชิญชวนให้โรงเรียนในสังกัดได้สมัครเข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งเป็นโครงการที่มุ่งเน้นการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ดำเนินงานมาตั้งแต่ปี 2554 ในปัจจุบันมีโรงเรียนที่สมัครเข้าโครงการแล้วจำนวน 128 โรงเรียนใน 6 อำเภอ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจจึงได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1” เพื่อใช้เป็นแนวทางประกอบการเรียนการสอน การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียน ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรได้เข้าใจในบริบทของโรงเรียนวิถีพุทธ และเป็นส่วนช่วยในการสนับสนุนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่โรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

กระบวนการที่ 1 การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 นี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

กระบวนการที่ 2 ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมตอนปลายในอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ คือ 1) โรงเรียนค่ายบกหวานโพธิ์ตาลวิทยา 2) โรงเรียนอนุบาลอรุณรังสี 3) โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 14 และ 4) โรงเรียนอนุบาลหนองคาย รวมจำนวน 268 คน โดยหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการใช้สูตรคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamana) ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05

กระบวนการที่ 3 สร้างเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามกรอบของความคิดเห็นของนักเรียน ทั้ง 5 ด้าน คือ 1. ด้านกายภาพ 2. ด้านพฤติกรรมนักเรียน 3. ด้านกิจกรรมประจำวันพระ 4. ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ และ 5. ด้านการเรียนการสอน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

กระบวนการที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบสอบถามของระดับเสนอในรูปตารางประกอบความเรียงในบทวิเคราะห์แบบสอบถามใช้สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1” สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า นักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 74.26 มีอายุ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 97.39 และมีระดับชั้น ป.6 จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 41.80

2. รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1) ด้านกายภาพ

รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ในด้านกายภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 5 ข้อ

2) ด้านพฤติกรรมนักเรียน

รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ในด้านพฤติกรรมนักเรียน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ

3) ด้านกิจกรรมประจำวันพระ

รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ในด้านกิจกรรมประจำวันพระ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ

4) ด้านส่งเสริมวิถีพุทธ

รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ในด้านส่งเสริมวิถีพุทธ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 5 ข้อ

5) ด้านการเรียนการสอน

รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ในด้านการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ

3. ผลการเปรียบเทียบระดับรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบระดับรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ และระดับชั้นของนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม สรุปได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 นักเรียนที่มีเพศต่างกัน พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ในด้านกายภาพ ด้านพฤติกรรมนักเรียน ด้านกิจกรรมประจำวันพระ ด้านส่งเสริมวิถีพุทธ และด้านการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 นักเรียนที่มีอายุต่างกัน พบว่า นักเรียนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความเห็นต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ในด้านกายภาพ ด้านพฤติกรรมนักเรียน ด้านกิจกรรมประจำวันพระ ด้านส่งเสริมวิถีพุทธ และด้านการเรียนการสอน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนแตกต่างกัน พบว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนแตกต่างกัน มีความเห็นต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ในด้านกายภาพ ด้านพฤติกรรมนักเรียน ด้านกิจกรรมประจำวันพระ ด้านส่งเสริมวิถีพุทธ และการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจจึงนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

1.1 ด้านกายภาพ จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ในด้านกายภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนได้จัดกิจกรรมด้านกายภาพ และสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม มีองค์ประกอบของโรงเรียนวิถีพุทธอยู่พร้อม เช่น มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธในบริเวณโรงเรียน มีพระพุทธรูปอยู่หน้าโรงเรียน มีป้ายสุภาพศีล คำสอนทางพระพุทธศาสนา ตามจุดต่าง ๆ และไม่มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ ในโรงเรียน 100 % อันเป็นการส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนในด้านกายภาพโดยตรง สอดคล้องกับที่ ทองพูน สุธาสอน ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการจัดการเรียนการสอนตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธ: กรณีศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 พบว่า ในภาพรวมมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธ อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา ด้านบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตร และด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต แต่เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาอยู่ในระดับปานกลาง และมีการปฏิบัติด้านบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตร ทั้งด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและเอื้ออาทรของบุคลากร รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิตอยู่ในระดับมาก และพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษาและตำแหน่งแตกต่างกัน มีการปฏิบัติต่อการจัดการเรียนการสอนตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธทั้งสามด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (ทองพูน สุธาสอน, 2548)

1.2 ด้านพฤติกรรมนักเรียน จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ในด้านพฤติกรรมนักเรียน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนได้ส่งเสริมมารยาทของนักเรียน และส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามศีล 5 อยู่ตลอดเวลา มีการมุ่งเน้นให้นักเรียนรู้จักประหยัด อดออม มีธนาคารโรงเรียน มีสหกรณ์ออมทรัพย์โรงเรียน ซึ่งเป็นสิ่งกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อะไรและสร้างเป็นนิสัยติดตัวนักเรียนต่อไปในอนาคต สอดคล้องกับที่นพรัตน์ ชัยเรือง ได้ทำการวิจัยเรื่อง พหุระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนต้นแบบวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ความสำเร็จในการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนในการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนของ

โรงเรียนต้นแบบวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ปัจจัยระดับนักเรียน พบว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเองมากที่สุด รองลงมาคือ การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองนักเรียน การสนับสนุนทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของนักเรียน มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมเชิงบวก เพศหญิงมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน ส่วนสถานภาพทางครอบครัวของบิดามารดานักเรียน รายได้ของผู้ปกครองและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ไม่มีอิทธิพลเชิงจริยธรรมของนักเรียน ปัจจัยระดับห้องเรียน พบว่า ความพึงพอใจของครูในการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนได้รับอิทธิพลเชิงบวกจากตัวแปรปัจจัยคุณภาพการสอนของครูมากที่สุด (นพรัตน์ ชัยเรือง, 2551)

1.3 ด้านกิจกรรมประจำวันพระ จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ในด้านกิจกรรมประจำวันพระ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนมีกิจกรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัยของนักเรียนเป็นประจำในวันพระ หรือไม่ก็มีกิจกรรมเสริมสร้างในวันศุกร์ โดยทางโรงเรียนมีพระมาสอนศีลธรรมในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีการส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมประจำปี จัดกิจกรรมในวันพระเพื่อให้เด็กได้ทำบุญใส่บาตร เน้นในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของสังคมไทยโดยรวม สอดคล้องกับที่เฉลิมรัก สดใสย ได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา พบว่า มีการเสนอแนะให้มีการจัดกิจกรรมอยู่ค่ายพุทธบุตรเป็นประจำทุกปี ควรจัดกิจกรรมให้เด็กเข้าถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในคำสอนและปฏิบัติกิจกรรมตาม เพื่อให้เด็กเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติมากกว่าคำพูด และครูควรจัดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนเกิดศรัทธา เห็นคุณค่าในการรักษาสืบทอดพระพุทธศาสนา หากเวลาน้อยควรรวมกิจกรรมเข้าด้วยกัน เน้นกิจกรรมที่จำเป็นจริง ๆ กิจกรรมหน้าเสาธง ครูไม่ควรตำหนินักเรียน ควรยกย่องนักเรียนที่มีคุณภาพ ปฏิบัติดี เพื่อเป็นแรงจูงใจ เป็นต้นแบบความดี ในการจัดกิจกรรมควรเพิ่มการเล่านิทานคติธรรม หรือชาดกสั้น ๆ เพื่อให้นักเรียนรับบุญกล้วบาป ควรส่งเสริมให้นักเรียนสวดมนต์ทุกวันศุกร์ ทุกวันพระหรือวันสำคัญทางศาสนา ควรจัดกิจกรรมในโรงเรียนที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างพี่-น้อง โดยให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม (เฉลิมรัก สดใสย, 2554)

1.4 ด้านส่งเสริมวิถีพุทธ จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ในด้านส่งเสริมวิถีพุทธ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนไม่มีการส่งเสริมให้มีอาหารขยะเข้ามาขายในบริเวณภายในโรงเรียน โรงเรียนส่งเสริมในด้านมารยาททางด้านวาจา โดยกำหนดไม่ให้ดุด่ากันภายในโรงเรียน มีการนิมนต์พระเข้ามาสอนในโรงเรียน โดยผ่านทางโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ซึ่งเป็นการส่งถ่ายด้าน

คุณธรรมจริยธรรมโดยตรงระหว่างพระกับนักเรียน สอดคล้องกับที่นงเยาว์ อุทุมพร ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ปัจจัยภายใน ได้แก่ ครูมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ บรรยากาศและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเหมาะสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีบุคลากรรับผิดชอบโดยตรง มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนบริหารกิจปัญญาในชีวิตประจำวัน บุคลากรมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารให้การสนับสนุนและเป็นแบบอย่างที่ดี ปัจจัยภายนอก ได้แก่ มีกฎหมายกำหนดให้โรงเรียนต้องพัฒนาผู้เรียน ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกมีอุปสรรคต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในระดับปานกลางถึงระดับน้อย (นงเยาว์ อุทุมพร, 2549)

1.5 ด้านการเรียนการสอน จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ในด้านการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำสมาธิก่อนเข้าห้องเรียน และในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันมาฆบูชา โดยนำเด็กไปทำบุญที่วัด และทำกิจกรรมในโรงเรียน มีการจัดค่ายคุณธรรมจริยธรรมเป็นประจำทุกปี เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ตื่นรู้ตลอดเวลา สอดคล้องกับที่ บำรุง แสนณรงค์ ได้ทำการวิจัยเรื่องศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในรายด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ จำแนกตามการอบรมแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ เจตคติต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธและขนาดโรงเรียนนั้น ครูที่ผ่านการอบรมและไม่ผ่านการอบรมแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ โดยรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาในรายด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และด้านการบริหารจัดการ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนในด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (บำรุง แสนณรงค์, 2550)

2. การเปรียบเทียบรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

จากการเปรียบเทียบระดับรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล 3 ด้าน คือ เพศ อายุ และระดับชั้นเรียน ของนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม มีประเด็นอภิปรายผล ดังนี้

2.1 เพศ นักเรียนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความเห็นต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ มุ่งในการการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลัก ผู้บริหารโครงการ คณะผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และพระ จึงมองเด็กนักเรียนเหมือนผ้าขาว และมุ่งส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมไม่จำกัดเพศหญิงเพศชาย เพื่อให้เด็กเติบโตมาเป็นกำลังของชาติโดยมีคุณธรรมจริยธรรม จึงไม่ทำให้เกิดความเห็นที่แตกต่าง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของพระปลัดเรวัต เรวทูโต ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการการเรียนการสอนในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย: กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี” จากผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการการเรียนการสอนในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ (พระปลัดเรวัต เรวทูโต, 2554)

2.2 อายุ นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความเห็นต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ มีการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนไม่ได้จำกัดเรื่องอายุ และวัยของเด็ก และมุ่งเน้นให้ทางโรงเรียนได้จัดกิจกรรมทั้ง 5 ด้าน สอดแทรกเข้าไปในกิจกรรมของทางโรงเรียน เหมือนเป็นส่วนหนึ่งของนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นการกิน อยู่ ฟัง เป็นต้น ดังนั้น สถานภาพส่วนบุคคลของเด็กด้านอายุ จึงไม่ทำให้เกิดความแตกต่าง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของนางสาวมณีนรัตน์ เมียส ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนชินวรวิทย์วิทยาลัย เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตาม อายุ ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวม มีความเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (มณีนรัตน์ เมียส, 2554)

2.3 ระดับชั้นเรียน นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน มีความเห็นต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากนักเรียนมีพื้นฐานทางด้านคุณธรรมจริยธรรมในระดับชั้นเรียนโดยตลอดหลักสูตรอยู่แล้ว ดังนั้น การเข้าไปสอนและอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของพระ จึงเป็นเหมือนการต่อยอดด้านความรู้คุณธรรมให้แก่เด็กนักเรียนอีกต่อหนึ่ง ดังนั้น สถานภาพส่วนบุคคลด้านระดับชั้น จึงไม่ทำให้เกิดความเห็นที่แตกต่าง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของพระสมุห์ศิริชัย ฐานุตโตโร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคาดหวังของครูและผู้บริหารต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1” จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ระดับการศึกษาต่างกัน

มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ (พระสมุห์ศิริชัย ฐานุตโร, 2554)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 สรุปได้ ดังนี้

1. รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านพฤติกรรมนักเรียน ด้านกิจกรรมประจำวันพระ ด้านส่งเสริมวิถีพุทธ ด้านการเรียนการสอน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40

2. ผลการเปรียบเทียบระดับรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ของสถานภาพส่วนบุคคลของนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และระดับชั้นเรียน มีผลทำให้ความคิดเห็นต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมืองหนองคาย ด้วยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

1) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษารูปแบบการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ที่เชื่อมโยงกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ และการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านส่งเสริมกิจกรรมเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ด้านการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อทราบข้อมูลเชิงลึก และนำไปส่งเสริมทักษะการใช้ชีวิตแบบวิถีแก่นักเรียน

3) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษากลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ของโรงเรียนวิถีพุทธในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน เพื่อเป็นแบบอย่างในการนำรูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธไปปรับใช้อย่างยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). *แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.
- คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *กรอบวิสัยทัศน์และทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 9 ตามมติคณะรัฐมนตรี*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- เฉลิมรัก สดใสย. (2554). การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร. ใน *ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทองพูน สุกสอน. (2548). กระบวนการจัดการเรียนการสอนตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธ : กรณีศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์การบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นงเยาว์ อุทุมพร. (2549). ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 3. ใน *รายงานวิจัย*. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- นพรัตน์ ชัยเรือง. (2551). พหุระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนต้นแบบวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน *ดัชนีนิพนธ์การบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บำรุง แสนณรงค์. (2550). ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร. ใน *สารนิพนธ์การบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2546). *สู่การศึกษาแนวทางพุทธ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- พระปลัดเรวัต เรวดีโต. (2554). การจัดการการเรียนการสอนในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย : กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระสมุห์ศิริชัย ฐานุตโตโร. (2554). ความคาดหวังของครูและผู้ปกครองต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มณีรัตน์ เมียส. (2554). การบริหารโรงเรียนวิถิพุทธโรงเรียนชินอรสวิทยาลัย เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สนิท สายธนู และคณะ. (2549). การพัฒนารูปแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้านจริยธรรมศึกษาแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 2. สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).